

**БІБЛІОТЕКА
ЗОЛОЧІВСЬКОГО ВАСИЛІАНСЬКОГО МОНАСТИРЯ
НАПРИКІНЦІ 60-Х – НА ПОЧАТКУ 70-Х РОКІВ ХVІІІ СТ.:
РЕКОНСТРУКЦІЯ РЕПЕРТУАРУ КНИГ**

На основі інвентарного опису бібліотеки Золочівського василіанського монастиря кінця 60-х – початку 70-х років ХVІІІ ст., який публікується вперше, здійснено реконструкцію книжкового репертуару даної обителі. Проаналізовано кількісний склад бібліотеки за такими параметрами, як стародруки і рукописні кодекси, мова і формат книг. На основі детального тематичного дослідження книжкового складу окреслено гіпотетичне «коло» читання ченців Золочівської обителі в цей час. Монастирську бібліотеку розглянуто як один із індикаторів статусу чернечого осередку.

Ключові слова: Золочівський монастир, монастирська бібліотека, інвентарний опис, книжковий репертуар, проповідницька література, «коло» читання ченців.

У другій половині ХVІІІ ст. в чернечих осередках Львівської єпархії зберігалися доволі-таки невеликі за обсягом книжкові зібрання в порівнянні з тогочасними католицькими монастирськими бібліотеками, в яких знаходилося від декількох тисяч до десятка тисяч книг [45, s. 48; 52, s. 533]. Так, навіть у великих і знаних Львівському Святоюрському монастирі на 1764 р. нараховувалося лише понад 500 томів [13, спр. 1286, арк. 1286; 21, спр. 2236, арк. 2, 12; 41], Львівському Святооунфріївському на 1769 р. – 289 [21, спр. 2186, арк. 11, 17 зв.–25 зв.; 19]; Підгорецькому на 1767 р. – понад 300 [21, спр. 2627, арк. 12 зв.–13, 23–28; 10]; Крехівському на 1766 р. – 281 [21, спр. 2045, арк. 8 зв.–9 зв., 16 зв.–22 зв.]. За підрахунками Марії Підлипчак-Маєрович, у більшості тогочасних монастирів на українських землях (римо-католицьких, православних чи унійних) знаходилося в середньому 100–300 книг [45, s. 50]. Менше ста томів, як правило, мали невеликі, нерідко розташовані на периферії чернечі осередки. Один із таких монастирів, в якому було невелике бібліотечне зібрання, знаходився на передмісті Золочева. На перший погляд, бібліотека чисельністю лише понад 60 кодексів (зберігалася в невеликій шафі за бічним престолом у монастирській церкві – «*Szafa na xiegi biblioteczne stolarskey*

roboty nowo zrobiona, okuta y w cerkwi przy oltarzu S. Mikołaja postawiona») [13, спр. 809, арк. 13] не може бути презентабельною, проте детальний тематичний аналіз книжкового фонду представляє дане зібрання в зовсім іншому ракурсі.

Варто зазначити, що під терміном «бібліотека» ми маємо на увазі книжкове зібрання, призначене для «персонального читання монахів», яке не містить сакральних текстів (богослужбових книг) [20, с. 6]. Натомість більш широкий за змістом термін «книгозбірня» використовується нами для позначення зібрання, що включає в себе загалом усі монастирські книги – як бібліотечні, так і «церковні». Під терміном «репертуар книг» ми розуміємо певну сукупність творів, що становить «коло» читання ченців [41, с. 9] і, відповідно, передбачає аналіз їхньої тематики та хоча б часткову характеристику змісту творів книгозбірні Золочівського монастиря. Отож у даній статті ми не ставили собі за мету дослідити склад «церковних» (богослужбових) книг, згадуючи про них лише побіжно.

Монастирі на передмісті Золочева в другій половині XVII – у XVIII ст.

У ранньомодерний період Золочівський монастир складався з декількох чернечих осідків – Межигірського, або Бучини, та Ліска, або Грабини. Межигірська обитель була заснована в другій половині XVII ст. [3, с. 209]. 7 березня 1665 р. у Львові король Ян Собеський надав фундаційну грамоту на заснування «*Monasterji Zloczovien[sis] et Residentiae Mezehorjen[sis] vulgo Buczynen[sis]*» на передмісті Золочева [21, спр. 1855, арк. 1]. Через три роки, у 1668 р., король фундацію підтвердив [13, арк. 809, арк. 2]. У 1704 р. Теодор і Теодосія Яворські фундували обитель Вознесіння Господнього на своїх землях у грабовому лісі, звідки й походять назви «Лісок» або «Грабина». У 1750-х роках Бучинський осідок було приєднано до осідку в Ліску та утворено єдиний Золочівський монастир [4, с. 186–187].

Загалом Золочівський монастир того часу становив собою невеликий чернечий осередок, в якому мешкало п'ять (1737 р.) [21, спр. 1871, арк. 1] чи шість (1754 р.) [40, с. 181] насельників. Згідно з описом обители в Ліску, тут було лише п'ять келій («*celie, ktorych wszystkich pięć*») [21, спр. 1855, арк. 2 зв.]. У 1748 р. Золочівський монастир («*Zloczoviensi in Lasek, et Buczynensi*») згадується як резиденція Підгорецького монастиря [38, с. 142]. Певні відомості збереглися і про ктиторів обители в Золочеві. Зокрема, в 1739 р. Томаш Турчинський в останній своїй волі заповів монастиреві тисячу злотих та за заповітом був тут похований [21, спр. 1854, арк. 18]. У 1767 р. белзький воєвода пан Потоцький пожертвував до монастиря 46 тис. злотих, щоб за нього в обители молилися [21, спр. 1855, арк. 2].

Незважаючи на те, що монастир був невеликим, у 1766 р. його визначили як одне з місць проведення чернечих риторичних студій. Так, у хроніці монастиря записано, що провінційний уряд встановив «*studio rhetorico religioso na tytmu mieyscu być mającym*» [13, спр. 809, арк. 5]. Щоправда, цей факт не підтверджується пізнішими документами, оскільки вже в останній чверті XVIII ст. серед василіанських чернечих осередків, в яких вивчали риторику, монастир у Золочеві не значиться [12, с. 2–3].

Одночасно із заснуванням Золочівського монастиря розпочалося формування і його книжкового зібрання. Насамперед обитель комплектувалася богослужбовими книгами для молитовних потреб. За даними інвентарного опису 1737 р., в обителі налічувалося близько двадцяти «церковних» книг [13, спр. 813/1, арк. 7 зв., 13 зв.]. Декілька богослужбових книг Золочівського монастиря зберігаються у відділі рідкісних книг Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, наприклад, львівське видання 1686 р. Октоїха з власницьким записом: «*Ten oktajch z Buczynu*» [14].

Інвентарний опис Золочівської бібліотеки кінця 1760-х – початку 1770-х років: інформаційна наповненість

Чимало книжкових фондів чернечих осередків XVII–XVIII ст. не збереглися або були розпорошені. Отож цінним джерелом, за допомогою якого можна реконструювати кількісний склад, книжковий репертуар, інколи деякі аспекти історії формування монастирських бібліотек, є інвентарні описи обителів, оскільки в них, окрім детальних характеристик рухомого та нерухомого майна монастирів (як відображення, насамперед, господарського стану монастирів), є описи богослужбових та бібліотечних книг [22, с. 265; 51].

Один з інвентарних описів Золочівської обителі укладений у другій половині 60-х – на початку 70-х років XVIII ст. [6]. Хоча в документі рік укладення інвентарю зазначений як 1767 р., проте в ньому містяться дописки 1769 та 1771 рр. (див. Додаток). Так, запис про придбані у Львові книги датується 1769 р., а 1771 р. відмічений запис про кодекси, які поповнили книгозбірню після поставлення на ігуменство Венедикта Шулевича. Загалом, наявність різночасових дописів, правок, ремарок на полях тощо є однією із особливостей джерел даного типу.

Як і більшість тогочасних інвентарів, структурно опис книжкового зібрання Золочівського монастиря поділений на «церковні» (тобто книги, що зберігались у церкві/церквах) та бібліотечні кодекси. Записи містять таку інформацію: 1) порядковий номер книги в списку (арабськими цифрами); 2) назва книги (зазвичай у скороченій формі, інколи видозмінена);

3) прізвище автора (буває видозмінене або взагалі відсутнє); 4) формат видання (подекуди); 5) тип книги (друкована/рукописна); 6) стан збереження (подекуди); 7) кількість примірників (арабськими цифрами). На жаль, повністю відсутні відомості про місце видання друків (див. Додаток [13, спр. 813/1, арк. 7 зв., 13 зв.].

З метою ідентифікації видань нами був проведений аналіз записів інвентарю 1760–1770-х років у порівнянні з джерелом подібного типу XIX ст. [21, спр. 1890], в якому вказуються місце та рік видання книг¹. Також у своєму дослідженні для реконструкції відомостей про авторів та назви книг ми користувалися довідниками, бібліотечними каталогами та інтернет-ресурсами. Насамперед, це каталог «Пам'ятки книжкового мистецтва», укладений Я. Запаском та Я. Ісаєвичем [8], електронна версія багатотомного видання Кароля і Станіслава Естрайхерів «Bibliografia polska» [35] та електронні бібліотечні та біобібліографічні ресурси: «CERL Thesaurus» [50], «VIAF» [52], «WorldCat» [53].

Загальна чисельність, мова і формат книг

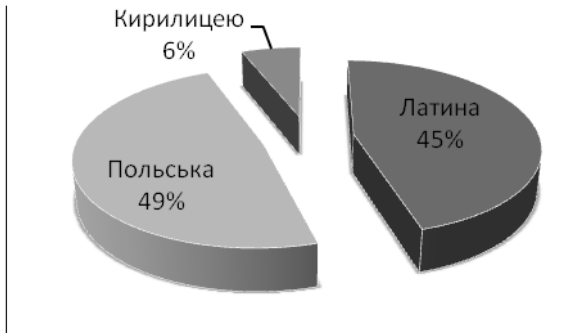
Перш за все, варто зазначити, що інвентарні описи дають можливість реконструювати номінальні, а не фактичні кількісні показники певного книжкового зібрання, оскільки за їхніми записами неможливо визначити наявність чи відсутність конволютів [18, с. 57].

Послугуючись методикою дослідниці Ірини Ціборовської-Римарович, для окреслення загальної кількості книг у бібліотеці використовуються такі позначення: а) найменування/назви (далі – н.) та б) одиниці зберігання/томи (далі – од. зб.) [23, с. 119]. На основі інвентарного опису Золочівського монастиря ми нарахували 84 н. та 100 од. зб. З них приблизно кожна третя книжка була «церковною». Отож власне монастирська бібліотека налічувала 56 н. та 66 од. зб., тобто це було невелике книжкове зібрання невеликого василіанського монастиря Львівської єпархії другої половини XVIII ст.

За мовним критерієм книги бібліотеки обителі поділяються на латинські (27 н. 30 од. зб.), польські (25 н. 32 од. зб.) та такі, що написані кирилицею (4 н. 4 од. зб.) (див. Діаграму № 1). Тобто гіпотетичне «коло» читання, лектуру ченців Золочівської обителі становили видання латиницею. Це і не дивно, оскільки польська мова на українських землях ранньомодерного часу була однією з мов соціального та літературного престижу [2, с. 16, 27–28].

¹ Далі – XIX, і номер позиції книги за цим інвентарем.

Мова бібліотечних книг

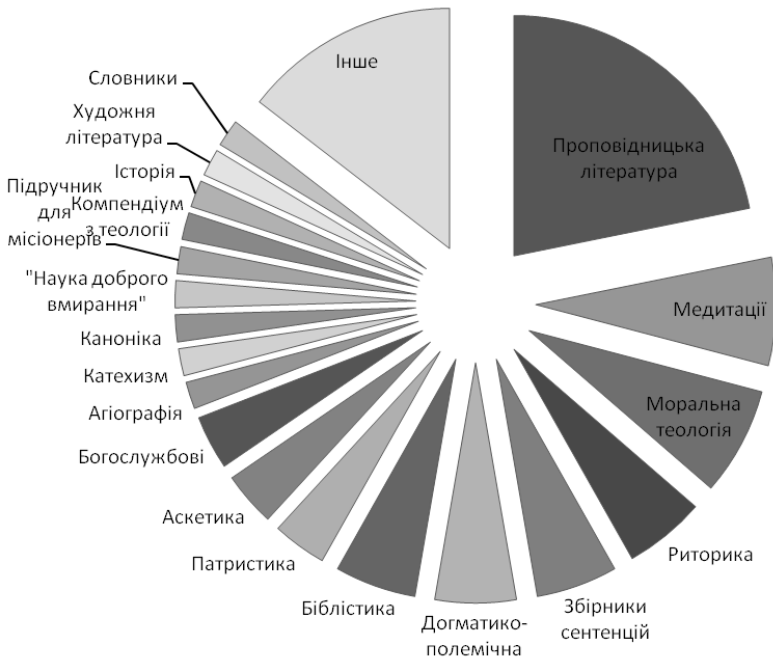

За форматним критерієм у монастирській бібліотеці переважали друки середніх розмірів. Суттєво домінували книги у форматах кварто (15 н. 20 од. зб.) та октаво (22 н. 29 од. зб.). Знаходились і 12 кодексів у форматі дуодечімо. Незначну частку книжкового зібрання становили рукописні книги, яких налічувалося лише п'ять одиниць зберігання. Це свідчить про відсутність традицій книгописання в даній обителі, оскільки зазвичай в чернечих осередках із наявністю скрипторіїв рукописна книга посідала вагоміше місце в монастирській книгозбірні.

Тематичний аналіз книжкового репертуару

Одним із аспектів т. зв. «внутрішнього» вивчення історії книгозбірень ранньомодерного часу є тематичний аналіз їхнього складу [31, s. 6–7]. Книжковий репертуар можна розглядати як джерело для вивчення «змістового» наповнення книгозбірень та деяких аспектів історії читання [40, s. 25]. Зважаючи на те, що книги в інвентарному описі записані за форматним принципом без тематичного поділу, спробуємо на основі бібліографічної реконструкції складу книгозбірні (див. Додаток) виокремити такі тематичні рубрики чи «колекції книг»: біблістика (екзегетика), патристика, агіографія, аскетика, видання для медитацій і реколекцій, моральна теологія, проповідницька література, догматико-полемічні твори тощо. Варто зазначити, що одна зі складностей тематичного аналізу – неможливість точного визначення тематичного характеру всіх книг, оскільки чимало з них є міждисциплінарними [36, s. 223]. Тому існує певна умовність такого тематичного «ділення» книгозбірні, проте це дозволяє більш «рельєфно» і комплексно з'ясувати «джерела мудрості» ченців Золочевської обителі.

Тематика видань

Незважаючи на те, що в інвентарі виокремлено окрему групу «церковних» книг, серед списку бібліотечних все ж є два **богослужбових друки** – почаївське видання 1755 р. Молитвослова (№ 8)¹ та львівське – Ірмолюя (№ 9). Оскільки нотоване видання зазначене як «старе» та мало-го формату (12°), можемо припустити, що йшлося про т. зв. «Ірмолючик» 1670/1671 р. видання [8, т. 1, № 470]. Найявніть цих двох книг серед списку бібліотечної літератури свідчить, що літургійні книги використовувалися не лише під час добового кола чернечої спільної молитви, але і входили до числа літератури «келійного читання» [17]. Тим більше, що це були малоформатні видання, більш зручні для читацьких практик [1, с. 211–215]. Отож Молитовник зазвичай використовували як настільну книгу для особистої молитви, Ірмолюя нерідко слугував навчальним матеріалом для опанування музичної грамоти та церковного співу [28, с. 110].

¹ Тут і далі номер позиції подається за інвентарним описом (див. Додаток).

У Золочевській бібліотеці було й декілька екземплярів Біблії. Це – «стара» Біблія латинською мовою невеликого формату, вартість якої укладач інвентарю оцінив у 10 злотих (№ 1) (за даними польської дослідниці Марії Підлипчак-Маєрович, «золочівський» примірник ліонського видання 1600 р. Вульгати зберігається сьогодні у Вроцлавській національній бібліотеці імені Оссолінських [44, s. 244]) та Новий Завіт польською мовою (№ 42), представлений перекладом знаного єзуїтського бібліста і проповідника *Якуба Вуска* (*Jakub Wujek*, 1541–1597). У 1769 р. до Золочівського монастиря у Львові було придбано «нову» Біблію за 14 злотих (№ [2]) (на жаль, невідомо, яке саме видання). Тоді ж купили за 28 злотих «нове» видання «Конкорданції» (№ [3]), тобто біблійну симфонію, спеціальний лексикологічний довідник, де слова та вислови, що зустрічаються в Біблії, розташовані за абеткою, із зазначенням їх місця (книг, розділів і віршів) [5, с. 36].

Поодинокими примірниками представлена в монастирській бібліотеці **патристична література**, тобто твори Отців Церкви. Це, зокрема, малоформатні «Монологи» (№ 13) знаного західного патриста *Августина Аврелія* (354–430) [34, t. 1, s. 1087] (хоча невідомо достеменно, яке саме це було видання, проте твори бл. Августина у малих форматах латиною видавали здебільшого у західноєвропейських друкарнях) та рукопис твору східної патристичної традиції «Огласительні слова» (№ 64) *Кирила Єрусалимського* (313–386) – катехітичного видання, в якому містяться повчальні науки, виголошені святителем Кирилом під час катехуменату (підготовки до прийняття таїнства хрещення), і загалом викладені основи християнської віри. В інвентарному записі укладач опису вказав, що «*sy iest Katechysm*», що свідчить про його ознайомленість з тематикою цього твору.

Практично відсутні в Золочівській книгозбірні поширені в ранньомодерний період, особливо в чернечому середовищі, видання **агіографічного змісту** – література про життя і діяльність святих [9, с. 68]. З поодиноких примірників – житіє (№ 39) відносно «новоканонізованого» (1726 р.) Алоїзія Гонсаґи (1568–1591), італійського єзуїта, проголошеного в 1729 р. патроном молоді [9, с. 175–176]. На теренах Речі Посполитої побутував польськомовний переклад польського єзуїта *Кароля Савіцького* (*Karol Sawicki*, †1733) [35, t. 9, s. 98], який і був наявний у бібліотеці обителі.

Популярними в тогочасних монастирських книжкових зібраннях були твори з **аскетики** – видання, в яких увага акцентувалася на системі духовних і фізичних зусиль, спрямованих на досягнення морального вдосконалення та спасіння душі християнина [9, с. 378, 382, 635]. У руських чернечих осередках здебільшого знаходились аскетичні трактати Отців Церкви, наприклад, «Ліствиця» Іоанна Синайського чи «Наслідування

Христа» Томи Кемпійського – класичні зразки східної і західної чернечих аскетичних традицій [7]. У другій половині XVIII ст. набули поширення і трактати католицьких авторів епохи бароко. В Золочівському монастирі зберігалися духовні вправи італійського єзуїта *Паоло Сеньєрі* (*Paolo Segneri*, 1624–1694) [32, т. 14, р. 1773], а саме примірник польськомовного перекладу твору під титулом «Manna duszy» (№ 56), виданого в Сандомирі (1731 р.). «Обов'язковим» примірником василіанських чернечих книжкових зібрань були чернечі правила святителя Василя Великого, які видавали руською, польською та латинською мовами, а також поширювали в рукописних списках. Особливої популярності набуло почаївське польськомовне видання «Summariusz regul» (1751 р.) [8, т. 2, № 1751], про примірник якого зазначено в описі Золочівської бібліотеки (№ 41).

Католицька традиція **медитативних** видань репрезентована в Золочеві творами єзуїтського та бенедиктинського письменства XVII ст., зокрема примірником краківського видання 1752 р. твору «Nova forma meditationum» (№ 36) французького єзуїтського богослова *Жана Крассе* (*Jean Crasset*, 1618–1692) [32, т. 1, с. 1, р. 227]. Є запис і про твір «Mons Thabor Sive Solitudo Exercitiorum Spiritualium» (№ 25), виданий в Айнзидельні (Einsiedeln, Швейцарія) в 1682 р. Написав цей трактат *Ансельм Біслінг* (*Anselm Bisling*, 1619–1681), чернець Айнзидельнського абатства, доктор теології, автор праць з моральної теології. Примітно, що в Золочівській обителі знаходилося латиномовне видання, а не польськомовний переклад (Вільно, 1764) [53]. Також варто зазначити про наявність в обителі латиномовного збірника 34-х медитацій «Hebdomas Sancta pii sacerdotis» (№ 12), виданого єзуїтами в Сандомирі (1728 р.) [35, т. 18, с. 69]. А за поповнення книгозбірні великоформатними «Медитаціями» василіанського автора *Юзефа Петкевича* (№ 2) в монастирі було відправлено 13 Служб Божих, про що є нотатка в інвентарному описі.

У ранньомодерний період у католицьких монастирях особливого поширення набули різноманітні підручники казуїстичного характеру, в яких подавалися розв'язання конкретних «випадків чину за сумлінням», видання з **моральної теології** (*casus conscientiae*) [16, с. 236, 406], завданнями якої є пошук відповідей на запитання про моральний обов'язок, щастя, сенс і мету життя [16, с. 17, 26–33]. Період XVII–XVIII ст. в історії католицької моралістики – це «епоха підручників» [16, с. 234]. Найбільше спричинилися до написання творів такого характеру ченці єзуїтського та домініканського ордену [29, с. 274], відповідно трактати авторів цих орденів і були найбільш поширеними. Зокрема в Золочівському монастирі традиція домініканської моралістики представлена твором «Sententiae Morales» (№ 57) знаного в Речі Посполитій томіста *Фердинанда Янушовського* (*Ferdynand*

Januszowski, 1639–1712) [46, t. 2, s. 169]. А єзуїтської – твором «*Theologia moralis universa*» відомого французького мораліста *Поля Габрієля Антуана* (*Paul Gabriel Antoine*, 1679–1743) [30, t. 1, s. 1, p. 20–21].

До певної міри специфікою «колекції» з моралістики Золочівського монастиря є побутування в ньому малознаних на українських землях західноєвропейських казуїстичних видань. Зокрема це «*Idea theologiae moralis*» (№ 3) *П'єра від святого Жозефа* (*Pierre de Saint Joseph, Pierre Cotagère*, 1594–1662), французького ченця ордену фельятинців (відгалуження цистерціанців) [50; 52]. В інвентарі книга оцінена у 18 злотих. З казуїстики знаходилася «*Medulla theologiae moralis*» (№ 56) *Гайнріха Хайнлайна* (*Heinrich Heinlein*, †1701), німецького бенедиктинця, професора філософії та моральної теології у Зальцбурзькому університеті [32, t. 16, p. 2124]. Ексклюзивно виглядає наявність книги «*Hortulus biblico-moralis et asceticus*» (№ 55), яку написав *Франц Паннус фон Трацберґ* (*Franz Pappus von Tratzberg*, XVIII), професор, чернець бенедиктинського монастиря в Брегенці (Bregenz, Австрія). Цікаво, що до Золочівського монастиря потрапив примірник, виданий у швабському місті Констанц (1725 р.).

Найбільш різноманітно в Золочівській обителі представлена **проповідницька література** – збірники казань, гомілій тощо. В цей час особливою популярністю користувалися збірники проповідей єзуїтських авторів як з теренів Речі Посполитої, так і з тогочасних західноєвропейських земель. У Золочеві містилися збірники казань на неділі і свята (№ 33) львів'янина вірменського походження *Каспера Бальзама* (*Kasper Balsam*, 1716–1759) [33, s. 25; 34, t. 1, s. 1288]. Це один із прикладів творів класичного католицького ранньомодерного проповідництва – без барокової стилістики, макаронізмів та панегіризмів. За стилем вони схожі на зразки «золотого періоду» польського проповідництва (наприклад, казання Пйотра Скарґи) [43, s. 281]. Інший стиль проповідей представляє собою збірник «*Nauki z Ewangelii na Niedziele y Święta*» (№ 4) *Марціна Курженєцького* (*Marcin Kurzeniecki*, 1705–1771) [33, s. 349; 46, t. 2, s. 483] та зібрання річних казань «*Słowo Boże*» (№ 22) *Анджея Мурчинського* (*Andrzej Murczyński*, 1686–1748) [33, s. 446]. Традиція західноєвропейського придворного проповідництва представлена львівським виданням 1759 р. [44, s. 244] («золочівський» примірник проповідей Анджея Мурчинського зберігається у Вроцлавській національній бібліотеці імені Оссолінських) перекладу на польську промов (№ 46) *Шарля де ля Рю* (*Charles de la Rue*, 1643–1725), ординарного проповідника французького короля Луї XIV [30, t. 1, s. 1, p. 658]. У 1769 р. до Золочева придбано збірник проповідей (№ [4]) ще одного французького автора – *Захарії Лазелве* (*Zacharia Laselve*, †1700) [50]. Італійське проповідництво репрезентувало латиномовне аугсбурзьке видання 1748 р. сорока «*Sermones*» (№ 54) вже задуваного *Паоло Сеньєрі* [32, t. 14, p. 1772].

Знаходились у Золочівській бібліотеці і зразки францисканської традиції проповідництва, зокрема львівське видання 1760 р. великоформатного зібрання гомілій «*Snorek ziarnem*» (№ 60), яке уклав ординарний проповідник Руської провінції *Зигмунт Церенович* (*Zygmunt Cerenowicz*) [8, т. 2, № 2151]. Більш ексклюзивно виглядає наявність аугсбурзьких видань римо-католицького священика швабського містечка Бібербас *Антон Гінтера* (*Anton Ginther*, 1655–1725) [50] – латиномовні гомілії христологічної тематики («*Unus pro omnibus*», № 50) та емблематичне видання (№ 51). Варто згадати й про латиномовну збірку проповідей, укладених на свята року за місяцями «*Bonus ordo triplicis formatae*» *Гайнріха Себастіана Пенцінгера* (*Penzinger Sebastian Heinrich*), римо-католицького пастора в Трауттмайдорфі (Австрія) [53]. Привертають увагу рукописні примірники казань, зокрема збірка проповідей на свята під титулом «*Sermones sacri*» (№ 63), укладена в 1762 р. *Венедиктом Шулевичем* – настоятелем Золочівського монастиря. Дана книга є одним із небагатьох примірників, який зберігся до сьогодні [13, спр. 673]. Крім того, в бібліотеці містилося ще й зібрання казань на рік у форматі октаво невідомого автора (№ 17).

Далеко не кожна монастирська книгозбірня могла похвалитися виданнями з **риторики**. Насамперед, варто зазначити, що в Золочівському монастирі не було найбільш поширеного тоді підручника з риторики Кипріяна Суареца [28, с. 187]. Натомість в інвентарі значиться твір французького автора *Жозефа де Жувансі* (*Joseph de Jouvancy*, 1643–1719), одного з найвідоміших єзуїтських письменників XVII ст. [32, т. 1, с. 1, р. 411]. Його «*Institutiones poeticae et Rhetoricae*» (№ 38) багато разів перевидавали, – в Золочеві зберігався примірник люблінського видання 1755 р. Для вивчення ораторського мистецтва золочевськими ченцями використовувалася й книга «*Armamentarium Regni Poloniae*» (№ 40), своєрідний «підручник» для складання панегіриків, збірник сентенцій «старожитніх» поетів [35, т. 26, с. 540], в якому містилися вірші з описами 118 старопольських гербів. Уклав збірник польський єзуїтський письменник *Габріель Жончинський* (*Gabriel Rzączyński*, 1664–1737) [34, т. 17, с. 724]. Вказана в інвентарному описі і книга «*Praecepta Rhetorices*» (№ 45). На жаль, у документі немає імені автора, проте, вірогідно, йшлося про твір *Марка Туллія Цицерона*.

Дуже часто допоміжним матеріалом для вивчення ораторського мистецтва слугували різноманітні **компендіуми exempli et miracula, збірники сентенцій**. Подібні видання використовували як навчальний матеріал і під час вивчення латинської та грецької мов. У Золочеві малося краківське видання 1704 р. збірки «*Flores sententiarum*» (№ 58), яку уклав *Луї де Блуа* (*Louis de Blois*, 1506–1566), чернець бенедиктинського аббатства Льєссі на півночі Франції, більш знаний латиномовною версією прізвища Бло-

зіус (Blosius) та своїми трактатами аскетичного змісту. «Flores sententiarum» – це не просто зібрання висловів, укладене ним в алфавітному порядку, а сентенції богословського змісту із поясненнями до ними.

Декілька видань презентували гуманістичну традицію творення збірок сентенцій. Зокрема значилась у бібліотеці «Anthologia sive florilegium» (№ 47), укладена *Йозефом Лангом* (*Joseph Lang*, 1570–1630), філологом, професором грецької мови у Фрайбурзькому та Страсбурзькому університетах [49]. Інше видання подібного змісту – страсбурзьке видання 1624 р. книги «Loci Communes Sive Florilegium» (№ 48). Уклав дану антологію висловів відомих грецьких і латинських філософів, теологів, істориків та поетів *Ян Грутер* (*Jan Gruter*, 1560–1627), гуманіст, кальвініст, філолог та історик, професор університетів у Віттенберзі та Гейдельбергу [51]. Отож у Золочівському монастирі побутували зразки європейської гуманістичної традиції антологій.

У другій половині XVII ст. на українських землях полеміка між православними та католиками була відображена в ряді трактатів **полеміко-догматичного** змісту, в яких дискутувалися питання папського прима-ту, чистилища, celibату священників, а особливо філіокве. Власне один із творів цих контрверсій знаходився у Золочівській книгозбірні, а саме «Goliat swoim mieczem porażony» (№ 3) єзуїтського місіонера та полеміста *Теофіла Рутки* (*Rutka Theofil*, 1622–1700) [46, t. 3, s. 525]. Це була відповідь на видання Йоаннікія Галятовського «Stary kościół zachodni» [25]. Догматико-полемічна тематика представлена ще одним твором, проте іншого полемічного дискурсу – християнсько-юдейського. Йдеться про т. зв. «трактат Рабина Самуеля», або польськомовний переклад твору «Prawda chrześcijańska» (№ 34) *Самуеля Марокканського*, письменника другої половини XI ст. єврейського походження, який став християнином [35, t. 27, s. 60–61]. З догматики у Золочівському монастирі значився ще трактат «Quaestiones de verbo incarnate» (№ 59), написаний *Яном Моравським* (*Jan Morawski*, 1633–1700), польським єзуїтом, представником течії ігнаціанства в Речі Посполитій [42, s. 277].

Католицька посттридентська **катехітична** традиція представлена лише одним виданням – кельнським друком 1713 р. латиномовного твору «Nucleus catecheticus» (№ 11) французького францисканця XVII ст. *Бернардина Меркатора* (*Bernardyn Mercator*) [11, s. 89]. Малися в монастирі й видання **енциклопедичного** характеру богословського змісту. Зокрема, популярний у західноєвропейських країнах компендіум «Tugosinium Theologicum» (№ 49). Уклав зібрання *Бальтазар Франколіні* (*Balthasar Francolini*, 1630–1709), італійський єзуїт, професор філософії та теології Григоріанського університету в Римі [30, t. 1, s. 1, p. 317]. **Підручники**

для **місіонерів**, зокрема польськокомовний переклад твору німецького бенедиктинця *Раймунда Брунса* (*Raymund Bruns*, 1706–1780) – «Katolicka informacya ułożona dla Missyi w Kráíách Regnántá Pruskiego» (Ченстохова, 1753) (№ 43), дозволяли ченцям у Золочеві ознайомитись із досвідом провадження місіонерських практик на пруських землях. Ще одну книгу подібного змісту складно ідентифікувати (№ 65).

Однією з характерних рис барокової книжності було поширення т. зв. **«наук доброго вмилання»** («*ars bene moriendi*»). Власне в Золочівській книгозбірні знаходився примірник львівського видання 1742 р. книги «*Wyprawa na tamten swiat duszy*» (№ 10).

У невеликому львівському виданні 1738 р. «*Obrona religiey graekoruskiej z kościołem S. Rzymским*», примірник якого знаходився у Золочівській книгозбірні (№ 6), подані 14 документів, чи то уривки документів римських пап, декілька привілеїв польських королів та уривки з конституцій, в яких йдеться про Унійну Церкву [15]. Тобто ця книга була для василіанських монастирів практично-ужитковим виданням **церковно-правового** змісту. Зрештою ченці Золочівської обителі мали змогу ознайомитися також із постановами Тридентського собору, оскільки в їхній бібліотеці знаходилося кельнське видання 1712 р. книги «*Sacrosanctum Concilium Tridentinum*» (№ 35). В ній постанови собору коментовані бельгійськими теологами *Жаном Сотеолем* (*Jean Soteaulx*, *1567) та *Жаном Галемаром* (*Jean Gallemarq*, †1625) [50].

Окрім вже згадуваних підручників з риторики та антологій сентенцій, у золочівській книгозбірні знаходилося декілька видань **історичного характеру, художня література** та **словники**. Насамперед, варто зазначити наявність популярних у цей час книг польського гетьмана, драматурга і поета *Вацлава Жевуського* (*Rzewuski Waclaw*, 1706–1779) – «*Zabawki dzieiopiskie*» (№ 16) і «*Zabawki Wierszopiskie u Krasomowskie*» (№ 15). У першій містилися нариси з історії Польщі та інших країн і земель, натомість друга – це збірник комедій і драм [35, т. 26, с. 569]. Зі словникових видань у бібліотеці була наявна найбільш поширена в цей час «*Synonima seu Dictionarium polono-latinum*» (№ 18) *Гжегожа Кнапського* (*Grzegorz Knapski*, 1564–1638) [34, т. 9, с. 199].

Є записи в інвентарі і про книги з «монастирського архіву» Золочівської обителі. Перш за все, зазначено про інвентарний опис (№ 19), який, можливо, слугував прототипом документа кінця 60-х – початку 70-х років. Також вказано про рукописний список-перелік насельників чернечого згромадження у Золочеві, а також осіб («челяді»), які працювали на монастир (№ 20). Третя «монастирська» книжка – це кодекс фінансового характеру, список облігацій обителі (№ 21).

Комплексний аналіз книжкового репертуару певної книгозбірні дозволяє в опосередкований спосіб розглядати книжкове зібрання як індикатор статусу монастиря [29]. Зазвичай у великих василіанських монастирях, розміщених в адміністративних центрах, фінансово заможних обителях, в яких діяли чернечі студії (риторичні, філософські, богословські), містилися відносно великі книжкові зібрання. Саме ці монастирі слугували осередками і трансляторами західної інтелектуальної думки. Книгозбірня Золочівського монастиря є прикладом того, що західні впливи мали розповсюдження і в невеликих василіанських монастирях.

Непримітна за чисельністю Золочівська монастирська бібліотека (трохи більше 60 книг) другої половини XVIII ст. виглядає «малою» в порівнянні з книжковими збірками тогочасних великих унійних та православних монастирів, а тим більше зібрань католицьких чернечих згромаджень. Натомість книжковий репертуар даної обители репрезентує широке коло тематичних рубрик – Біблія латинською і польською мовами, конкорданції, патристика, агіографія, аскетика, твори з моралістики, догматики і полеміки, катехізм, каноніка, «наука доброго вмирання», словники, художня література. Найбільше в монастирі було проповідницької літератури – різноманітні збірники проповідей, казань, гомілій на неділі і свята, річного циклу, пасійного змісту, христологічні збірки тощо. Постридентська традиція католицького проповідництва представлена зразками польських єзуїтських барокових авторів. Наявні в цей час у Золочеві і екземпляри інтелектуальної, писемної спадщини європейського гуманізму, зокрема антології сентенцій античних та ранньохристиянських авторів, укладені письменниками-гуманістами. І такі видання репрезентовані не через польське посередництво, а оригінальними зразками, тобто латинською мовою.

Незважаючи на те, що нині вже є неможливим достеменно довідатись, які з книг читали ченці, проте бібліографічна реконструкція та детальний тематичний аналіз дозволяють більш «рельєфно» окреслити гіпотетичне коло читання, лектуру тогочасних насельників монастиря. Зокрема, в книгозбірні Золочівської обители наприкінці 60-х – на початку 70-х років XVIII ст. практично кожна третя книга була єзуїтського походження. Крім того, знаходилися твори бенедиктинців, францисканців, домініканця, фельятинця, кальвініста, василіан, римо-католицьких священників – авторів, які походили не лише із земель Речі Посполитої, але й із західноєвропейських теренів (німецьких, австрійських, французьких, італійських, швейцарських). Загалом книжковий репертуар Золочівського василіанського монастиря 60–70-х років XVIII ст. є прикладом приналежності

книжкової культури і невеликих василіанських монастирів на українських землях до культурного простору західної християнської традиції, що підтверджується як превалюванням тематичних рубрик, так і авторським колом наявних творів.

Список використаних джерел

1. Берк П. Нотатки щодо нових історій читання // Нові підходи до історіописання / за ред. Пітера Берка. – К., 2010. – С. 211–215.
2. Броджі-Беркофф Дж. Чи існує канон українського літературного бароко? // Український гуманітарний огляд. – К., 2012. – Вип. 16–17. – С. 9–54.
3. Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василянського чина XVII–XX ст. : топографічно-статистична розвідка. – Рим, 1979. – 217 с.
4. Він же. По василіанських монастирях. – Торонто, 1958. – 286 с.
5. Головащенко С. Дослідження та викладання Біблії в Київській духовній академії XIX – початку XX ст. – К., 2012. – 356 с.
6. Гупало Н. Василянський монастир у Золочеві // Апологет : Мат. II Міжнар. наук. конф. «Християнська сакральна традиція : віра, духовність, мистецтво» (м. Львів, 24–25 листопада 2010 р.). – Львів, 2010. – С. 227–244.
7. Дзюба О., Фрис В. Бібліотеки України // Історія української культури : у 5 т. – К., 2003. – Т. 3: Українська культура другої половини XVII–XVIII ст. – С. 814–832.
8. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. – Львів, 1981. – Кн. 1: 1574–1700 рр. – 136 с.; 1984. – Кн. 2. Ч. 1: 1701–1764 рр. – 132 с.; Кн. 2. Ч. 2: 1765–1800 рр. – 128 с.
9. Католическая энциклопедия. – М., 2002. – Т. 1: А–З. – 1906 с.
10. Кольбух М. Книгозбірня Підгорецького монастиря: історія формування // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника : зб. наук. пр. – Львів, 2011. – Вип. 3 (19). – С. 394–421.
11. Корзо М. Украинская и белорусская катехитическая традиция XVI–XVIII вв. : становление, эволюция и проблема заимствований. – М., 2007. – 672 с.
12. Лукань Р., Филипчак І. Центральна окружна головна школа в Лаврові 1788/1789–1910/11. – Львів, 1936. – 193 с.
13. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України, відділ рукописів, ф. 3 (Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. Василян у Львові), спр. 673, 809, 813/1, 1286.
14. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України, відділ рідкісної книги, Ст. IV 46.
15. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка, відділ рукописних, стародруківаних та рідкісних книг імені Ф. П. Максименка, 187078 І.
16. Пінкерс С. Джерела християнської моралі : її метод, зміст та історія : пер. з фр. – К., 2013. – 606 с.
17. Прохоров Г. Келейная исихастская литература (Иоанн Лествичник, Авва Дорофей, Исаак Сирий, Симеон Новый Богослов, Григорий Синаит) в библио-

теке Троице-Сергиевой лавры с XIV по XVII вв. // Труды Отдела древнерусской литературы. – Ленинград, 1974. – Т. XXVIII: Исследования по истории русской литературы XI–XVII вв. – С. 317–324.

18. Ружицкий Е. Західноєвропейська книга у Львові в XVI–XVII ст. (до постановки питання) // Нескінченна подорож : книга пам'яті Ореста Мацюка. – Львів, 2009. – С. 55–61.

19. Скрутень Й. Бібліотека Львівських оо. Василян // Записки ЧСБВ. – Жовква, 1923. – Т. 1, вип. 1. – С. 161–176; Т. 2. – С. 65–75.

20. Слуховский М. Русская библиотека XVI–XVII вв. – М., 1973. – 252 с.

21. Центральний державний історичний архів України, м. Львів, ф. 684 (Протоігуменат монастирів ЧСБВ, м. Львів), оп. 1, спр. 1024, 1854, 1855, 1871, 1890, 2029, 2045, 2186, 2236, 2627.

22. Ціборовська-Римарович І. Видовий та джерелознавчий аналіз документів з історії книги та історії бібліотек в Україні XVI – першої чверті XIX ст. // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – К., 2012. – Вип. 34. – С. 259–279.

23. Вона ж. Книгозбірня Острозького єзуїтського колеґіуму: джерела про комплектацію бібліотечного фонду та їх інформаційна наповненість // Острозька давнина : наук. зб. – Острог, 2013. – Вип. 2. – С. 114–120.

24. Шевченко І. Польща в українській історії // Він же. Україна між Сходом і Заходом : нариси з історії культури до початку 18 століття / авт. пер. М. Габлевич, наук. ред. А. Ясіновський. – Львів, 2014. – С. 135–157.

25. Він же. Релігійна полемічна література на українсько-білоруських землях у 16–17 століттях // Він же. Україна між Сходом і Заходом: нариси з історії культури до початку 18 століття / авт. пер. М. Габлевич, наук. ред. А. Ясіновський. – Львів, 2014. – С. 180–196.

26. Шевченко Т. Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверті XVI – середини XVII ст. – Львів, 2005. – 336 с.

27. Яременко М. Бібліотека та статус Києво-Братського Богоявленського монастиря у XVIII ст. // Наукові записки НаУКМА. – К., 2004. – Т. 27: Історичні науки. – С. 34–37.

28. Ясіновський Ю. Візантійська гимнографія і церковна монодія в українській рецепції ранньомодерного часу. – Львів, 2011. – 468 с.

29. Bajda J., ks. Teologia moralna (kazuistyczna) w wieku XVII–XVIII // Dzieje teologii katolickiej w Polsce. – Lublin, 1975. – Т. 2, cz. 1. – S. 267–305.

30. **Bibliothèque des écrivains de la compagnie de Jésus, ou Notices bibliographiques** / par les Augustin et Alois de Backer, Charles Sommervogel. – Liège, 1853. – Т. 1, s. 1. – 792 p.

31. Bienkowska B. Kilka uwag i propozycji w sprawie badań księgozbiorów historycznych // Studia o Książce. – Wrocław ; Warszawa ; Kraków ; Gdańsk ; Łódź, 1986. – Т. 16. – S. 3–7.

32. Dictionnaire de Theologie Catholique / Vacant A., Mangenot E. – Paris, 1936. – Vol. 13; 1941. – Vol. 14.

33. **Encyclopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995.** – Kraków, 1996. – 888 s.

34. Encyklopedia katolicka. – Lublin, 1989. – T. 1, 7, 9, 13, 17.
35. Estreicher K. Bibliografia polska. – Kraków, 1882–1951. – T. 8–34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.estreicher.uj.edu.pl/> (далі – Estreicher).
36. Grzebień L. Organizacja bibliotek jezuickich w Polsce od XVI do XVIII w. // *Archiwa, biblioteki i muzea kościelne*. – Lublin, 1975. – T. 30. – S. 223–278; Korolko M. *Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny*. – Warszawa, 1990. – 322 s.
37. *Litterae basilianorum in terris Ucrainae et Bielarusjae*. – Romae, 1979. – Vol. 2: 1731–1760. – 373 p.
38. Lorens B. Biblioteka bazylińskiego klasztoru św. Jerzego we Lwowie w drugiej połowie XVIII wieku w świetle inwentarzy // *Kraków–Lwów: książki, czasopisma, biblioteki*. – Kraków, 2006. – T. 8 / Pod red. H. Kosętki. – S. 273–286.
39. Małczyńska K. Źródła do dziejów książki i bibliotek okresu renesansu // *Studia o Książce*. – Wrocław, 1986. – T. 16. – S. 19–32.
40. Małczyńska K. *Książki i biblioteki w Polsce okresu zaborów*. – Wrocław, 1987. – 243 s.
41. Misiurek J. *Historia i teologia polskiej duchowości katolickiej*. – Lublin, 1994. – T. 1: X–XVII. – 422 s.
42. Pelczar J. *Zarys dziejów kaznodziejstwa w Kościele Katolickim*. – Kraków, 1896. – Cz. 2: *Kaznodzieje polscy*. – 404 s.
43. Pidłypczak-Majerowicz M. *Bazyliananie w Koronie i na Litwie. Szkoły i książki w działalności zakonu*. – Warszawa, 1986. – 273 s.
44. Pidłypczak-Majerowicz M. *Biblioteki i bibliotekarstwo zakonne na wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej w XVII–XVIII w.* – Wrocław, 1996. – 195 s.
45. *Słownik polskich teologów katolickich*. – Warszawa, 1981. – T. 2: H–L. – 591 s.; T. 3: M–R. – 552 s.
46. Walsby M. *Book Lists and Their Meaning // Documenting the Early Modern Book World: Inventories and Catalogues in Manuscript and Print / ed. by M. Walsby, N. Constantinidou*. – Leiden, 2013. – Pp. 1–24.
47. Wyczawski H. *Kościelne zbiory biblioteczne (wiek XVI–XVIII) // Dzieje teologii katolickiej w Polsce*. – Lublin, 1975. – T. 2: *Od odrodzenia do oświecenia*. – Cz. 1: *Teologia humanistyczna*. – S. 519–551.

Електронні ресурси:

48. *Allgemeine Deutsche Biographie*. – Leipzig, 1883. – T. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.deutsche-biographie.de>.
49. Consortium of European Research Libraries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cerl.org/resources/cerl_thesaurus/main.
50. *Neue Deutsche Biographie*. – Berlin, 1966. – T. 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.deutsche-biographie.de>.
51. The Virtual International Authority File [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://viaf.org>.
52. The world's largest network of library content and services [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldcat.org/>.

References

1. Berk, P. (2010). Notatky shchodo novykh istorii chytannia [Notes about new histories of reading]. In *Novi pidkhody do istoriopyssannia* [New approaches in historiography] (pp. 211–215). Kyiv. [In Ukrainian].
2. Brodzhii-Berkoff, Dzh. (2012). Chy isnuie kanon ukrainskoho literaturnoho baroko? [Does the canon of the Ukrainian literal Baroque exist?] In *Ukrainskyi humanitarnyi ohliad* [Ukrainian Humanities Review], Is. 16–17, pp. 9–54. Kyiv. [In Ukrainian].
3. Vavryk, M. (1979). *Narys rozvytku i stanu Vasyliianskoho chyna XVII–XX st.: topohrafichno-statystychna rozvidka* [Sketch of the development and the state of the Basilian order in the 17–18th centuries: topography and statistic research]. Rome. [In Ukrainian].
4. Vavryk, M. (1958). *Po vasyliianskykh monastyriakh* [About Basilian monasteries]. Toronto. [In Ukrainian].
5. Holovashchenko, S. (2012). *Doslidzhennia ta vykladannia Biblii v Kyivskii dukhovnii akademii XIX–pochatku XX st.: monohrafiia* [Studying and teaching of Bible at the Kyiv Theological Academy in the 19th – early 20th century: monograph]. Kyiv. [In Ukrainian].
6. Hupalo, N. (2010). Vasyliianskyi monastyr u Zolochevi [Zolochiv Basilian monastery]. In *Apolohet: Materialy II Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii “Khrystyianska sakralna tradytsiia: vira, dukhovnist, mystetstvo”* (m. Lviv, 24–25 lystopada 2010 r.) [Apolohet: Materials of the 2nd International scientific conference “Christian sacral tradition: faith, spirituality, art” (Lviv, November 24–25, 2010)] (pp. 227–244). Lviv. [In Ukrainian].
7. Dziuba, O., Frys, V. (2003). Biblioteky Ukrainy [Libraries of Ukraine]. In *Istoriia ukrainskoi kultury u 5 tomakh* [History of the Ukrainian culture in 5 volumes]: *Vol. 3. Ukrainska kultura druhoi polovyny XVII–XVIII st.* [Ukrainian culture in the second half of the 17–18 centuries] (pp. 814–832). Kyiv. [In Ukrainian].
8. Zapasko, Ya., Isaievych, Ya. (1981, 1984). *Pamiatky knyzhkovoho mystetstva. Kataloh starodrukiv, vydanykh na Ukraini* [Monuments of book art. Catalogue of old printed books published in Ukraine]: *Book 1. 1574–1700, book 2, part 1. 1701–1764, book 2, part 2. 1765–1800*. Lviv. [In Ukrainian].
9. *Katolicheskaia entsiklopediia* [Catholic Encyclopedia]: *Vol. 1. A–Z*. (2002). Moscow. [In Russian].
10. Kolbukh, M. (2011). *Knyhozbirnia Pidhoretskoho monastyria: istoriia formuvannia* [The library of the Pidhirtsi monastery: the history of formation]. In *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka: zbirnyk naukovykh prats* [Notes of V. Stefanyk Lviv National Scientific Library: collection of scientific works], Is. 3 (19), pp. 394–421. Lviv. [In Ukrainian].
11. Korzo, M. (2007). *Ukrainskaia i belorusskaia katekhicheskaia traditciia XVI–XVIII vv.: stanovlenie, evoliutciia i problema zaimstvovannii* [Ukrainian and Russian catechetical tradition of the 17–18 centuries: evolution and problem of adoptions]. Moscow. [In Russian].

12. Lukan, R., Fylypchak, I. (1936). *Tsentralna okruzhna holovna shkola v Lavrovi 1788/1789–1910/11* [Central regional main school in Lavriv in the 1788/1789–1910/11]. Lviv. [In Ukrainian].
13. Fond 3. Biblioteka ta Tsentralnyi arkhiv monastyriv oo. Vasylian u Lvovi [The library and the Central archive of the Basilians in Lviv], Units 673, 809, 813/1, 1286. Lvivska natsionalna naukova biblioteka imeni V. Stefanyka NAN Ukrainy, viddil rukopysiv [V. Stefanyk Lviv National Scientific Library, Manuscript Department], Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
14. Lvivska natsionalna naukova biblioteka imeni V. Stefanyka NAN Ukrainy, viddil ridkisnykh knyh [V. Stefanyk Lviv National Scientific Library, Rare Books Department], St. IV 46.
15. Naukova biblioteka Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka. Viddil rukopysnykh, starodrukovanykh ta ridkisnykh knyh imeni F. P. Maksymenka [Scientific library of Ivan Franko Lviv National University, F. P. Maksymenko Department of Manuscripts, Old Printed and Rare Books], St. 187078 I.
16. Pinkers, S. (2013). *Dzherela khrystyianskoi morali: yii metod, zmist ta istoriia* [The sources of the Christian morality: its method, sense and history]. Kyiv. [In Ukrainian].
17. Prokhorov, G. (1974). Keleinaia iskhastkaia literatura (Ioann Lestvichnik, Avva Dorofei, Isaak Sirin, Simeon Novyi Bogoslov, Grigorii Sinaï) v biblioteke Troitse-Sergievoi lavry s XIV po XVII vv. [Cell hesychasm literature (John Climacus, Dorotheus of Gaza, Isaac Syrus, Symeon the New Theologian, Gregory of Sinai) in the library of the Trinity Lavra of St. Sergius from the 14th to the 17th century]. In *Trudy Otdela drevnerusskoi literatury* [Works of the Old Russian Literature Department]: Vol. 28. Issledovaniia po istorii russkoi literatury XI–XVII vv. [Studies in the history of Russian literature of the 11–17 centuries] (pp. 317–324). [In Russian].
18. Ruzhytskyi, Ye. (2009). Zakhidnoevropeiska knyha u Lvovi v XVI–XVII st. (do postanovky pytannia) [West-European book in Lviv in the 16–17 centuries (on the statement of the issue)]. In *Neskinchenna podorozh: knyha pamiaty Oresta Matsiuka* [Unfinished voyage: book to honor Orest Matsiuk] (pp. 55–61). [In Ukrainian].
19. Skruten, Y. (1923, 1924). Biblioteka Lvivskykh oo. Vasylian [The library of the Basilians in Lviv]. In *Zapysky Chyna sv. Vasyliia Velykoho* [Notes of the Order of St. Basil the Great], Vol. 1, Is. 1, pp. 161–176, Vol. 2, pp. 65–75. [In Ukrainian].
20. Slukhovskii, M. (1973). *Russkaia biblioteka XVI–XVII vv.* [Russian library in the 16–17 centuries]. Moscow. [In Russian].
21. Fond 684, Inventory 1, Units 1024, 1854, 1855, 1871, 1890, 2029, 2045, 2186, 2236, 262. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy, m. Lviv [Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv], Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
22. TsiBOROVska-Rymarovykh, I. (2012). Vydovy ta dzhereloznavchyi analiz dokumentiv z istorii knyhy ta istorii bibliotek v Ukraini XVI – pershoi chverti XVIII st. [Documents on the history of books and libraries in Ukraine in the 16th – first quarter of the 18th century: types and sources analysis]. In *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Scientific works of V. Vernadsky National library of Ukraine], Is. 34, pp. 259–279. [In Ukrainian].

23. TsiBOROVska-RymarOVych, I. (2013). KnyhozbiRNia OstrozkoHo yezuitskoHo kolehiuMu: dzherela pro komplektatsiiu bibliotechnoHo fondu ta yikh informatsiina navpovnenist [The library of the Ostroh Jesuit College: sources on the librarian fond formation and their informational value]. In *Ostrozka davnyna: naukovyi zbirnyk* [Ostroh antiquity: scientific journal], Is. 2, pp. 114–120. [In Ukrainian].

24. Shevchenko, I. (2014). Polshcha v ukrainskii istorii [Poland in the Ukrainian history]. In *Ukraina mizh Skhodom i Zakhodom: narysy z istorii kultury do pochatku 18 stolittia* [Ukraine between East and West: essays on the history of the culture until the early 18th century] (M. Hablevych, Trans., A. Yasinovskiy, Ed., pp. 135–157). Lviv. [In Ukrainian].

25. Shevchenko, I. (2014). Relihiina polemichna literatura na ukrainsko-biloruskykh zemliakh u 16–17 stolittiakh [Religious polemical literature on the Ukrainian and Belarussian lands in the 16–17 centuries]. In *Ukraina mizh Skhodom i Zakhodom: narysy z istorii kultury do pochatku 18 stolittia* [Ukraine between East and West: essays on the history of the culture until the early 18th century] (M. Hablevych, Trans., A. Yasinovskiy, Ed., pp. 180–196). Lviv. [In Ukrainian].

26. Shevchenko, T. (2005). *Yezuistske shkilnytstvo na ukrainskykh zemliakh ostannoii chverti XVI – sere diny XVII st.* [Jesuit schools on the Ukrainian lands in the last quarter of the 16th – middle 17th century]. Lviv. [In Ukrainian].

27. Yaremenko, M. (2004). Biblioteka ta status Kyievo-BratskoHo Bohoiavlenskoho monastyria u XVIII st. [The library and status of the Kyiv Epiphany Brotherhood Monastery in the 18th century]. In *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu Kyievo-Mohylianska akademiia* [Scientific notes of the National University Kyiv-Mohyla Academy]: Vol. 27. *Istorychni nauky* [Scientific sciences] (pp. 34–37. [In Ukrainian].

28. Yasinovskiy, Yu. (2011). *Vizantiiska hymnografii i tserkovna monodiia v ukrainskii retseptii rannomodernoho chasu* [Byzantine hymnography and church monodia on the Ukrainian lands of the early modern time]. Lviv. [In Ukrainian].

29. Bajda, J., ks. (1975). Teologia moralna (kazuistyczna) w wieku XVII–XVIII. In *Dzieje teologii katolickiej w Polsce* (vol. 2, pt. 1, pp. 267–305). Lublin. [In Polish].

30. *Bibliothèque des écrivains de la compagnie de Jésus, ou Notices bibliographiques* (Augustin et Alois de Backer, Charles Sommervogel, vol. 1, pt. 1). (1853). Liège. [In French].

31. Bieńkowska, B. (1986). Kilka uwag i propozycji w sprawie badań księgozbiorów historycznych. In *Studia o Książce*, Vol. 16, pp. 3–7. [In Polish].

32. Vacant A., Mangenot, E., Eds. (1936, 1941). *Dictionnaire de Theologie Catholique* (Vols. 13–14). Paris. [In French].

33. *Encyclopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995*. (1996). Kraków. [In Polish].

34. *Encyklopedia katolicka* (vols. 1, 7, 9, 13). (1989). Lublin. [In Polish].

35. Estreicher, K. (1882–1951). *Bibliografia polska* (Vols. 8–34). Kraków. Retrieved from <http://www.estreicher.uj.edu.pl/>. [In Polish].

36. Grzebień, L. (1975). Organizacja bibliotek jezuickich w Polsce od XVI do XVIII w. In *Archiwa, biblioteki i muzea kościelne*, Vol. 30, pp. 223–278. [In Polish]; Korolko, M. (1990). *Sztuka retoryki. Przewodnik encyklopedyczny*. Warszawa. [In Polish].

37. *Litterae basilianorum in terris Ucrainae et Bielarusjae: Vol. 2. 1731–1760.* (1979). Romae. [In Latin].

38. Lorens, B. (2006). Biblioteka bazylikańskiego klasztoru św. Jerzego we Lwowie w drugiej połowie XVIII wieku w świetle inwentarzy. In *Kraków–Lwów: książki, czasopisma, biblioteki* (H. Kosętki, Ed.), Vol. 8, pp. 273–286. [In Polish].

39. Maleczyńska, K. (1986). Źródła do dziejów książek i bibliotek okresu renesansu. In *Studia o Książce*, Vol. 16, pp. 19–32. [In Polish].

40. Maleczyńska, K. (1987). *Książki i biblioteki w Polsce okresu zaborów.* Wrocław. [In Polish].

41. Misiurek, J. (1994). *Historia i teologia polskiej duchowości katolickiej* (Vol. 1). Lublin. [In Polish].

42. Pelczar, J. (1896). *Zarys dziejów kaznodziejstwa w Kościele Katolickim: Pt. 2. Kaznodzieje polscy.* Kraków. [In Polish].

43. Piłtyczak-Majerowicz, M. (1986). *Bazylianie w Koronie i na Litwie. Szkoły i książki w działalności zakonu.* Warszawa. [In Polish].

44. Piłtyczak-Majerowicz, M. (1996). *Biblioteki i bibliotekarstwo zakonne na wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej w XVII–XVIII w.* Wrocław. [In Polish].

45. *Słownik polskich teologów katolickich: Vol. 2. H–Ł, Vol. 3. M–R.* (1981). Warszawa. [In Polish].

46. Walsby, M. (2013). Book Lists and Their Meaning. In *Documenting the Early Modern Book World: Inventories and Catalogues in Manuscript and Print* (M. Walsby, N. Constantinidou, Eds.), pp. 1–24. Leiden, Boston.

47. Wyczawski, H. (1975). Kościelne zbiory biblioteczne (wiek XVI–XVIII). In *Dzieje teologii katolickiej w Polsce: Vol. 2. Od odrodzenia do oświecenia, pt. 1. Teologia humanistyczna* (pp. 519–551). Lublin. [In Polish].

Online sources:

48. Allgemeine Deutsche Biographie (Vol. 1). (1883). Leipzig. Retrieved from <http://www.deutsche-biographie.de>. [In German].

49. Consortium of European Research Libraries. Retrieved from http://www.cerl.org/resources/cerl_thesaurus/main. [In German].

50. Neue Deutsche Biographie (Vol. 7). (1966). Berlin. Retrieved from <http://www.deutsche-biographie.de>. [In German].

51. The Virtual International Authority File. Retrieved from <http://viaf.org>. [In German].

52. The world's largest network of library content and services. Retrieved from <http://www.worldcat.org/>. [In German].

ДОДАТОК

Інвентарний опис бібліотеки Золочівського монастиря
другої половини 1760-х – початку 1770-х років¹

/арк. 14/

Księgi Biblioteczne Monast[er]u Zloczo[wskiego]

1. Biblia Łacińska in 8vo [ma]jori stara y nadwątlona ... 1 [zł.] 10²
2. Medytacye Poczajowskie in folio za które odprawiono Mszy 13 ... 1 [zł.] 13³
3. Teologia moralna po X[iędz]u Znojvskim [?] sub tit[ulo] Idea Th[eo]l[og]ia[e] moralis in 4to ... 1 [zł.] 18⁴
4. Nauki z Ewangelij na niedziele y święta in 4to ... 1 [zł.] 6⁵
5. Książka in 4to bez tytułu przeciwko Galatowskiemu o pochodzeniu Ducha S. ... 1⁶
6. Obrona religij Greko-Ruskiej in 4to ... 1⁷
7. Постригъ стары in 4to ... 1⁸
8. Молитвословъ Poczajowski anni 1755 zazywany ... 1⁹
9. Jarmołoczyk textowy Lwowski in 12mo starý ... 1¹⁰
10. Wyprawa na tamten świat in 8vo [mi]nori ... 1¹¹

¹ При відтворенні тексту скорочення розкриваються у квадратних дужках, натомість збережено виносні літери. Вживання розділових знаків та великої і малої літер наближене до сучасних правил правопису.

² Biblia Testamentum Vetus et Novum... – Lyon, 1600 (?); sygn. XVI.0.9599 (*Pidlypczak-Majerowicz M. Bazylianie w Koronie i na Litwie...* – S. 244).

³ Pietkiewicz Józef. Medytacye Albo rozmyślania Na Ewangielie przypadające na wszystkie Niedziele, Dni, y Święta Uroczyście całego Roku Według Obrządku Świętej Wschodniej Cerkwie. – Почаїв, 1754. [8°], 488, [8] с. (Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків виданих на Україні. – Львів, 1984. – Кн. 2, ч. 1: 1701–1764 pp. – № 1897).

⁴ Твір П'єра де Жозефа «Idea theologiae moralis, paucis multa complectens de legibus...» (Worldcat).

⁵ Kurzeniecki Marcin. Nauki z Ewangelij na Niedziele y Święta Kościoła Greckiego w unii z Kościołem Rzymskim zostającego ułożone... – Wilno, 1752. – 4°, 405 s. (Estreicher. – T. 20. – S. 405).

⁶ Rutka Bogumił Theofil. Goliat swoim mieczem porażony, to jest Joannikus Galalowski, Archimandryta jelecki, przeciw pochodzeniu Ducha Ś. y od Syna y Kościołowi rzymskiemu piszący, przez X. Teofila Rutkę. – Lublin, 1689. – 4°, 171 s. (Estreicher. – T. 25. – S. 496).

⁷ Obrona religij graeko-ruskiej z kościołem S. Rzymskim ziednoczonej na fundamencie praw, dekretów, przywilejów od stolice S. Apostolskiej y Naiasniejszych Królów Polskich nadanych, tudzież Konstytucji na różnych Sejmach zaszyłych, założona y na szczyt teyże Religijy światu polskiemu pokazana. – Львів : друкарня колегіуму, 1738. 4°, [2], 68 с. (Запаско П. – № 1324).

⁸ Ймовірно, рукописний список чину постригу в чернецтво.

⁹ Молитвослов. – Почаїв, 1755. 8°. [8], 1088 с. (Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. – Кн. 2, ч. 1, № 1913).

¹⁰ Можливо, йдеться про: Ірмолойчик. – Львів : Друкарня братства, 1670 або 1671 (Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. – Кн. 1. – № 470).

¹¹ Wyprawa na tamten świat duszy. To iest akty zebrane do dyspozycyi chorych służące... do druku podane... – Львів, друкарня П. Гольчевського, 1742. 8°. [6], 207, [6] с. (Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. – Кн. 2, ч. 1, № 1447).

11. Nucleus Catecheticus in 8vo [mi]nori ... 1¹
12. Hebdomas Sancta in 16 ... 1²
13. Medetationes S. Augustini in 24 ... 1³
14. Herbar[c]zyk łaciński bez figury, bez początku y bez końca in 8vo [mi]nori ... 1⁴
15. Zabawki Wierszopiskie y Krasomowskie Rzewuskiego in 8vo magno ... 1⁵
16. Zabawki Dziejopiskie Rzewuskiego in 8vo magno ... 1⁶
17. Kazania całoroczne pisane in 8vo, authoris ignoti ... 1⁷
18. Synonima Lwowska anni 1764 ... 1⁸
19. Książka biała pod tytułem Inwentarium Monast[erium] Złocz[oviensis] OSBM ... 1⁹
20. Książka biała pod tytułem, z jednej strony familia, z drugiej czeladz ... 1¹⁰
21. Książka biała pod tytułem Obligi ... 1¹¹

[1]. NB. Trzeba odszukiwać /a nie [...] gdzie/ książkę pod Tytułem: Antoine¹²; którą za starszeństwa J[ego] mości X[iędz]a Modesta Czerniawskiego¹³ kupił w Lwowie J[ego] mość X[iędz] Modest Seinicki, kaznodzieja Buczynski¹⁴, Anno D[omi]ni 1761, D[ie] 19 Jan[uarii]: Vid: Regestra ejusd Anni; dał za nią zł. 25 gr. 20.

¹ Mercator Bernardyn. Nucleus catecheticus: continens breui compendio doctrinam fidei acmorum, e diuersis authoribus erutus, Sacrae Scripturae locis, SS. Patrum autoritatibus, nec non selectionibus historiis illustratus... – Colonia Agripianae: in domo Ioannis Cassañes, 1696. 8°, 517, [36] p. Одне із видань за базою даних WorldCat.

² Титул книги повністю: «Hebdomas sancta pii Sacerdotis, sive XXXVI perquam nervosae meditationes sacerdotum et non sacerdotum, octiduanae recollectioni, imò et menstruo usui, ad profectum spiritualem mirè conducentes item pro commoditate sacerdotum, accessus et recessus altaris. Ac denique Deliciae eucharisticae». Відомі наступні видання цієї книги: Сандомир, 1728; Пінськ, 1729; Перемишль, 1754 (Estreicher. – Т. 18. – С. 69).

³ Одне з латиномовних видань «Монологів» («Soliloquiorum») бл. Августина.

⁴ Достеменно невідомо, про який саме твір йдеться, очевидно це видання з латиномовними геральдичними віршами.

⁵ Rzewuski [Waclaw]. Zabawki Wierszopiskie y Krasomowskie. – Почаїв, 1762. – 4°. [2], 227, [1] с. (Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. – Кн. 2, ч. 1, № 2277).

⁶ Rzewuski [Waclaw]. Zabawki dziejopiskie, albo zebranie dzieiow znakomitszych. Od stworzenia świata... do Roku 1701. – Львів : Друкарня академії, 1766. – 8°, [8], 276 с. (Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. – Кн. 2, ч. 1, № 2449).

⁷ Рукописна книга казань на цілий рік, невідомого автора.

⁸ [Snapius (Knapski) Gregorius]. Synonima seu Dictionarium polono-latinum ... nuper coegectum multis vocabulis auctum. – Львів : Друкарня колегіуму, 1736. – 8°, 448 с. (Estreicher. – Т. 19. – С. 333).

⁹ Рукописний список інвентарного опису Золочівського монастиря.

¹⁰ Рукописний список ченців та «підданих» Золочівської обителі.

¹¹ Рукописна книга облігацій монастиря в Золочеві.

¹² Йдеться про одне з видань книги «Theologia moralis universa» Поля Габрієля Антоїне. У 1776 р. в Почаєві було видано руський переклад цього твору (Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. – Кн. 2, ч. 2, № 2804).

¹³ Модест Чернявський станом на 1761 р. був ігуменом Золочівського монастиря. У 1776–1777 рр. про нього згадується, як про 64-річного насельника цієї обителі (Ваврик М. Нарис розвитку і стану Василянського чина... – С. 174).

¹⁴ Модест Сейницький – проповідник «Бучинського» монастиря в 1761 р.

[2]. Biblia nowa w Lwowie na kontraktach 1769 kupiona ... 1 [zł.] 14¹

[3]. Concordancia nova [...] tempore et ibidem ... 1 [zł.] 28²

[4]. Kaznodzieja łacinski Łaselve ... 1 [zł.] 13³

[5]. Mappy Polska, Rossyska, Turecka, [...] cum Statica ... 4⁴

Installacya X[iędź]a Gedeona Gulskiego⁵ ... 1

Accessenint post fata Anno D[omi]ni 1771mi D[ie] 21 Februarij VS subsecuta pie
functi Adm. R.V. Benedicti Szulewicz monasterij cujus superioris libri seguentes⁶

22. Słowo Boze na niedziele X[iędza] Murczyńskiego in 4to Soc[ietatis] J[esu] ... 1⁷

33⁸. Kazania na święta y niedziele całego roku X[iędza] Kaspra Balsama Soc[ie-
tatis] J[esu] in 8vo ma[jo]ri ... 4⁹

34. Prawda Crzescianska od nieprzyjaciela swego zeznana, to iest tractat Rabina
Samuela in 8vo ... 1¹⁰

35. Concilium Tridentinum in 8vo ... 1¹¹

36. Joannis Grasset S[ocietatis] J[esu] Nova forma meditationu[m] in 8vo ... 1¹²

37. Mons Thabor sive solitude exercitium spiritualium p[ater] Anselmi Bisling
ord[ine] S[ancti] Benedicti in 8vo ... 1¹³

¹ Невідомо, про яке саме «нове» видання Біблії йдеться.

² Складно з'ясувати, яке саме видання «Конкорданції» було придбане.

³ Одне з видань проповідей «Annus apostolicus» Захарії Лазелве.

⁴ Картографічне видання з мапами Польщі, Росії та Туреччини.

⁵ Йдеться про поставлення на ігуменство в Золочеві Гедеона Гульського. У 1762 р. о. Гедеон був вікарієм Унівського монастиря (*Дух О.* Черниці монастирів Львівської єпархії у 1760–1763 pp.: віковий, становий, освітній зріз (за матеріалами генеральної візитації Львівської єпархії 1758–1765 pp. // Соціум. Альманах соціальної історії. – Київ, 2005. – Вип. 5.– С. 8). У 1765–1766 р. о. Гульський був професором теології у Добромильському монастирі (*Стецик Ю.* Василянські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): моногр. – Дрогобич, 2014. – С. 88).

⁶ У 1771 р., з початком настоятельства Венедикта Шулевича, монастир поповнився новими книгами, перелік яких і подається. Це дописи 1771 р., виконані іншим почерком.

⁷ Книга Анджея Мурчинського під титулом «Słowo Boże na Niedziele całego Roku». Видавали цей твір двічі в Сандомирі – в 1749 та 1756 pp. (Estreicher. – Т. 22. – С. 631).

⁸ Укладач інвентарю позначає відразу номер 33.

⁹ *Balsam Kasper*. Kazania ná niedziele całego roku X. Gaspra Balsama Soc: Jesu ná dwa tomy podzielone. – Poznań : W drukarni J. K. M. clar. Collegii Soc. Jesu. Roku p. 1761. 8°. T. I, s. 6, 507; T. II: k. 2, 564 s.; Kazania na święta całego roku X. Kaspra Balsama Soc: Jesu po śmierci jego za szczegulnym J. K. Mci przywileiem i pozwoleniem zwierzchności wydane. – Poznań : W drukarni J. K. M. i Rpl. Societatis Jesu, 1762. T. I. 2, 447, 4 s.; 1764. T. II. 753. 9 s. (Estreicher. – Т. 12. – С. 347).

¹⁰ Книга Самуеля Мароканського під титулом «Prawda chrześcijańska od nieprzyjaciela swego zeznana, to iest traktat Rabina Samuela pokazujący błędy żydowskie około zachowania prawa Mojżeszowego y Przyścia Messyaszowego...». У форматі октаво відомі два видання: Вільно, 1733 р.; Люблін, 1746 р. (Estreicher. – Т. 27. – С. 60–61).

¹¹ *Sacrosanctum Concilium Tridentinum: additis declarationibus cardinalium Concilii interpretum ex ultima recognitione Joannis Gallemart et citationibus Joannis Sotelli*. – Coloniae Agrippinae: apud Franciscum Metternich, 1712. 8°, [48], 651, [132], 17 p. (Worldcat; XIX. – [II].1).

¹² *Crasset Jan*. Nova forma meditationum, in singulos anni dies cum scientia Sanctorum: nosse mori, latine redita a quodam Soc. Jesu sacerdote... editio quinta. – Cracoviensis, 1752. 8°. k. 5, 406 s. (Estreicher. – Т. 14. – С. 441; XIX. – [II].36).

¹³ *Bisling Anselm*. *Mons Thabor Sive Solitudo Exercitiorum Spiritualium : in qua Philotheus, & Monophilus, Duce & Comite Theophobo per triplicem viam ... Quasi tria Tabernacula Moysis,*

38. Institutiones poeticae auth[ore] J. Juvenus S[ocietatis] J[esu] in 8vo ... 1¹
39. Prawdziwe Zwierciadło Niewinności to iest Życie czyste Aloyzego Gonzagi in 8vo ... 1²
40. Armamentarium Regni Poloniae seu Gentilitia Nobilitati Lechia M[agni] Duachi Lith[uania] in 8vo ... 1³
41. Summaryusz Reguł ś[więtego] Oyca Basylego in 8vo ... 1⁴
/арк. 14 зв./
42. Nowy Testament P[ana] Naszego J[esusa] X[rysa]tusa Jakuba Wuyka in 8vo ... 1⁵
43. Katolicka Informacya ułożona dla missyi w kraiach regnanta Pruskiego in 8vo ... 1⁶
44. Odpowiedz na częste owe pytanie gdzie to napisano iest. Katolicka Prawdziwa y gruntowna in 12 minori ... 1⁷
45. Liber sine titulo Praecepta Rhetorices continens in 12 ... 1⁸
46. Kazania X[iędza] Karola de la Rue S[ocietatis] J[esu] in 8vo ... 4⁹
47. Florilegium Rerum et Materialum Selectarum in 8vo Langei Caesaremontari ... 1 [дописано – Anni Josephi]¹⁰

Eliae et Jesu Christi, Decem Dierum spatio digressus transfiguratur ... – Einsiedlensis : Reymann, 1682. 8°. 528 s. (WorldCat; XIX. – [II].57).

¹ Juvencius (Jouvancy) Józef. Institutiones poeticae et Rhetoricae, Auctore R. P. Josepho Juvencio Societatis Jesu, Ad usum Gymnasiorum ejusdem Societatis. Editio prima in Litvania. – Lublin, 1755. 8°. k. 1, 114 s., k. 2 (Estreicher. – T. 18. – S. 696; XIX. – [II].23).

² Одне із видань книги Кароля Савіцького (Sawicki Karol) «Prawdziwe zwierciadło niewinności, to jest życie czyste niewinne anielskie Aloyzego Gonzagi» (Estreicher. – T. 9. – S. 98).

³ Rzączyński Gabriel. Armamentarium Regni Poloniae seu Gentilitia nobilitatis Lechicae, Magnique Ducatus Lituaniae arma; olim Majorum Virtute, Sanguine, Meritis, Gloria, comparata. Nunc vetustissimorum poetarum fragmentis, panegyricae inserendis materiae, adornata. – Posnaniae, typis Col. SJ, 1715. 8°. k. 87. (Estreicher. – T. 26. – S. 540).

⁴ Summaryusz reguł świętego oycy naszego Bazylego Wielkiego z Reguł obszerniejszych y Krotzych, z Konstytucyi mniskich, y Nauk lego Zakonnych wkrótce zebrany... – Почаїв, 1751. – 8°, [5], 173, [4] с. (Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. – Кн. 2, ч. 1, № 1751; XIX. – [II].16).

⁵ Новий Завіт у перекладі польського єзуїта Якуба Вуєка (Wujek Jakub). Йдеться про примірник одного з 5 видань у форматі октаво: Краків – 1594, 1605, 1617, 1647 pp.; Холм, 1772 р. (Estreicher. – T. 33. – S. 380).

⁶ Bruns X. Raymund. Katolicka informacya ułożona dla Missyi w Kráíách Regnántá Pruskiego ... Po polsku przetłumáczona przez X. Sigfrida Dispensatora. – Częstochowa, w drukárni Jásny Gory, 1753. – 8°, k. 10. 363 s. (Estrescher. – T. 13. – S. 377; XIX. – [II].16).

⁷ Запис складно ідентифікувати.

⁸ Книга з риторики без титулу. Вірогідно, йдеться про «Praecepta rhetorices collecta ex libris de oratore» Марка Туллія Цицерона.

⁹ La Rue (de) Karol. Kazania przez Wielebnego Xiędza Karola de la Rue Societatis Jesu, Kaznodzieię ordynaryinego przez dziewięć lat u Króla francuskiego Ludwika XIV, po francusku miane y do druku podane. A teraz dla zawartye w nich niepospolitey iasności, przyiemności y mocy prawdy wiary na Polski język przetłumaczone przez X. Alexandra Brodowskiego Soc. Jesu, świętey Teologii profesora. – Lwów, 1759. – 8°. T. I. 708 s.; T. II. 717 s.; T. III. 792 s.; T. IV. 702 s. (Estreicher. – T. 21. – S. 72).

¹⁰ Книга Йозефа Ланга під титулом «Anthologia sive florilegium rerum et materialum selectarum» (WorldCat).

48. Loci Communes seu Florilegium Rerum Jani Gruteri in 8vo ... 2¹
49. Tirocinium Theologium auth[ore] Baltasare S[ocietatis] J[esu] in 12 ... 1²
50. Unus pro omnibus hoc Christus Jesus Dei filius [Autore Ginther] in 4to ... 1³
51. Curus Israel et Auriga ejus auth[ore] Antonis Ginther 4to ... 1⁴
52. Mater Amoris et doloris Auht[ore] in 4to ... 1⁵
53. R.D. Sebastiani Henrici Penzingeri Bonus ordo Triplicis formatae Concionis in omnis Dominicas [...] Festa cum additamento Quadripartelo in 4to ... 3⁶
54. R.P. Pauli Segneri S[ocietatis] J[esu] Sermones Jejuniu[...] in 4to ... 1⁷
55. Hortulus Biblico moralis et asceticus Auth[ore] Francis Pappus ... 1⁸
56. Medulla Theologiae moralis Auth[ore] R.P. Henrico Heinlein Ord[ine] S[ancti] Benedicti in 4to ... 1⁹
- 56^{10*}. Manna Duszy albo cwiczenie się Duchowne W. X[iędza] Pawła Segnerego S[ocietatis] J[esu] in 4to ... 4¹¹
57. Sententiae morales Conscientiae Directivae auth[ore] Ferdinando Ochm vulgo Januszowski in 4to ... 1¹²

¹ Gruterus Janus. Loci Communes Sive Florilegium Rerum, Et Materiarum: Ex Auctoribus Vetustis, Theologis, Philosophis, Oratoribus, Historicis, Poetis, &c. Graecis Et Latinis, sacris & profanis selectarum Alterum ... – Argentorati: Zetzner, 1624. 8°. 1447 s. (WorldCat; XIX. – [II].52).

² Книга Бальтазара Франколіні під титулом «Tirocinium Theologicum: Quo traditur Compendiaria Notitia Theologiae Scripturalis, Theologiae Scholasticae, Theologiae Polemicae, Facultatis Canonicae, Theologiae Moralis, ac Theologiae Mysticae ... chronologicè proponuntur» (Worldcat).

³ Одне з видань книги Антона Гінтера «Unus pro omnibus, hoc est: Christus Jesus Dei filius pendens in ligno pro homine indigno ...» (WorldCat).

⁴ Ginther Antonius. Curus Israel et auriga ejus: ducens hominem christianum per vias rectas et in sacra scriptura fundatas in coelum. – Augustae Vindelicorum, 1728 (WorldCat; XIX. – [II].8).

⁵ Ginther Antonius. Mater amoris et doloris: quam Christus in cruce moriens omnibus ac singulis suis fidelibus in matrem legavit, ecce mater tua: nunc explicata per sacra emblemata, figuras scripturae quàm plurimas, conceptus varios praedicabiles, SS. patrum sententias, raras historias, & pios ad Jesum patientem... – Augustae Vindelicorum: Sumptibus Martini Veith, 1741. 4°, 514 p. (WorldCat; XIX. – [II].7).

⁶ Одне з видань книги Генріха Себастьяна Пенцінгера «Bonus ordo triplicis formatae concionis moralis in omnia festa sanctorum...» (WorldCat).

⁷ Segneri Paulo. Quadraginta sermones: per verni jejunii tempus, Florentiae, aliisque Italiae urbibus dicti. – Augustae Vind. & Dilingae: Sumptibus Joannis Caspari Bencard, Viduae & Haeredum, 1748 (?). [22], 541, [25] p. (WorldCat; XIX. – [II].5).

⁸ Pappus Franz. Hortulus biblico-moralis et asceticus: pro floribus exhibens septuaginta fasciculos doctrinarum moralium et asceticarum quæ ex universa veteris testamenti historia, synopticè per ordinem relata desumptæ ... illustrantur ... – Constantia, 1725. 4°. [6], 588, [22] p. (WorldCat; XIX. – [II].6).

⁹ Одне з видань книги Гайнріха Хайнлайна «Medulla theologiae pastoralis practicae quaestiones raras» (WorldCat).

^{10*} Укладач інвентарю двічі поспіль зазначив число 56.

¹¹ Segneri Paulo. Manna duszy albo ćwiczenia się duchowne... – Sandomierz: w drukarni Coll. SJ, 1731. 4°. Cz. 1. 243 s.; 1732. Cz. 2 (Estreicher. – T. 27. – S. 344–345; XIX. – [II].11).

¹² Одне з видань книги Фердинанда Янушовського «Sententiae Morales, conscientiae directivae» (WorldCat).

58. Flores Sententiarum auth[ore] Ludovico Blosio in 12 ... 1¹
 59. Liber sine titulo Continens Quaestiones de B[eatissimae] Virg[i]n[a]e varias in 12 ... 1²
 60. Sнопек Ziarnem Słowa Bozego plenny X[iędza] Zygmunta Cerenowicza franciszkana in fol. ... 1³
 61. Brevissimae Meditationes de Passione X[ris]ti libellus in 12 unus ... 1⁴
 62. Aucupium Innocentiae P[ater] Gabrielis Hevenesi S[ocietatis] J[esu] in 12 ... 1⁵
 63. Liber manu[scripta] pie functi A.R.P. Benedicti Szulewicz monasterji sujus superioris anscriptus cui T[i]t[ulo] Sermones Sacri in 4to⁶
 64. Ochłászenye sy iest Katechysm in 8vo ... 1⁷
 65. Katechizm misjonarski missji Krystyampolskiej in 12 ... 1⁸
 ЛННБ, Відділ рукописів, ф. 3, спр. 813/1, арк. 7 зв., 13 зв.–14 зв. Оригінал.

Almes Ivan Ivanovych

Ukrainian Catholic University

The library of Zolochiv Basilian Monastery in the late 60s – early 70s of the 18th century: books repertoire reconstruction.

The article provides a study of the inventory of the Zolochiv Basilian monastery's library dating back to the late 60s – early 70s of the 18th century and provides its publication. The quantitative content of the monastery library is analyzed under such categories as printed and manuscript codices, language and format of the books. The book repertoire of the monastic library encompasses a wide range of topics including Bibles in Latin and Polish languages, concordances, patristics, hagiography, ascetics, moralis-

¹ Błozysz Ludwik. Flores sententiarum in amaenissimo Paradisi Blosiani horto, sev ex opusculis, Lvdvici Blosii, Abbatis Laetensis decerpti. Ad odorandum pusillanimitate, scrupulis, et desperatione laborantibus, rectoris vitae instituendae causa porrecti, et per alphabeti literas ordine distincti. Anno supra Millesimum Septingentesimum Quarto. – Cracoviae typis Academicis, 1704. 12°, 3 k., 240 s. (Estreicher. – T. 13. – S. 176).

² Одне з видань книги Яна Моравського «Quaestiones de verbo incarnato ex praelectionibus P. Joannis Morawski Societatis Jesu Poloni olim disputatae in Collegio posnaniensi ejusdem Societatis» (Estreicher. – T. 22. – S. 556–557).

³ Cerenowicz Zygmunt. Sнопек ziarnem słowa Bozego plenny, Przy zniwie ewangeliczney nauki, z pola prac Kaznodziejskich zebrany, wzrastającemu, y niedawno od kościoła Bożego między Błogosławionemi postawionemu, B. Jozefowi Dezie z Kopertynu, na cześć, y należyte uszanowanie, przez X. Zygmunta Cerenowicza, Świętey Teologii Bakałarza, pierwey w Konwencie Zamoyskim, teraz w Lwowskim u S. Krzyza, Kaznodzieię Ordynariusza, Prowincyi Ruskiey Franciszкана, skłoniiony. – Lwów, 1760. 2°. [6], 450, [2] c. (Estreicher. – T. 14. – S. 122–123).

⁴ Достеменно невідомо, про яку саме книгу йдеться. Можливо, це були «Meditationes de passione Christi» Бонавентури.

⁵ Одне з видань книги Габріеля Гевенеші «Aucupium innocentiae» (WorldCat).

⁶ [Шулевич Венедикт]. Sermones sacri. – 1762. 4°. 204 арк. Провенієнція (арк. 1): «Bibliotheca Monasterij Złoczovien[sis] OSBM [підпис] Applicata» (ЛННБ, відділ рукописів. – Ф. 3, спр. 673).

⁷ «Огласительні слова» Кирила Єрусалимського. Вірогідно, рукописний список.

⁸ Невідомо, про який саме рукописний список твору для місіонерів йдеться.

tic, dogmatic and polemic works, catechism, canonic literature, dictionaries and fiction. Post-Tridentine tradition of Catholic preaching is shown through the examples of Polish Jesuit Baroque authors. Bibliographic reconstruction and in-depth analysis of the monastic library's books allow defining a hypothetical range of reading of the monks from the Zolochiv monastery, and the library itself is regarded as one of the indicators of the monastery status.

Key words: Zolochiv monastery, monastic library, monastic inventory, book repertoire, preaching literature, range of monks reading.

Альмес Иван Иванович

Украинский католический университет, г. Львов

Библиотека Золочевской василианской обители в конце 60-х – начале 70-х годов XVIII века: реконструкция репертуара книг.

В статье исследовано инвентарное описание библиотеки Золочевского василианского монастыря конца 60-х – начала 70-х годов XVIII в. и представлена его публикация. Проанализирован количественный состав библиотеки по следующим параметрам: печатные и рукописные кодексы, язык и формат книг. Книжный репертуар монастырской библиотеки представляет широкий круг тематических рубрик – Библия на латинском и польском языках, конкорданции, патристика, агиография, аскетика, произведения по моралистике, догматике и полемике, катехизм, каноника, словари, художественная литература. Посттридентская традиция католического проповедничества представлена образцами польских езуитских барокковых авторов. Библиографическая реконструкция и детальный тематический анализ книг монастырской библиотеки помогли обозначить гипотетический «круг» чтения золочевских монахов, а сама библиотека рассмотрена как один из индикаторов статуса этой обители.

Ключевые слова: Золочевская обитель, монастырская библиотека, инвентарное описание, книжный репертуар, проповедническая литература, «круг» чтения монахов.